

Justyna Lesisz

Europejskie Portfolio Językowe – stan obecny i nowe wyzwania

Czym jest Europejskie Portfolio Językowe? Odpowiedź na to pytanie powinna być prosta, zwłaszcza dla nauczycieli języków obcych. Niestety, dość często okazuje się, że wiedza na temat EPJ jest niepełna lub niedostatecznie aktualna. Celem niniejszego artykułu jest przybliżenie idei EPJ, zapoznanie z obecną sytuacją portfolio oraz z wyzwaniami czekającymi użytkowników EPJ w najbliższej przyszłości. Informacje tu zamieszczone pochodzą ze strony internetowej CODN (www.codn.edu.pl) oraz obejmują materiały konferencyjne VIII Międzynarodowego Seminarium poświęconego Europejskiemu Portfolio Językowemu, które odbyło się w Grazu w dniach 29 września – 1 października 2009¹.

Zadania i rola Europejskiego Portfolio Językowego

Europejskie Portfolio Językowe jest pomocą dydaktyczną Rady Europy, która powstała w latach 90. na podstawie „Europejskiego systemu opisu kształcenia językowego; uczenie się, nauczanie, ocenianie”. Jego powstanie wynikało z potrzeby stworzenia dokumentu, który umożliwiłby osobom uczącym się języków obcych świadome monitorowanie zdobywanych umiejętności językowych oraz doświadczeń interkulturowych przy jednoczesnym dbaniu o różnorodność oraz tożsamość językową i kulturową Europy. Wśród podstawowych zadań EPJ znalazły się również: rozwijanie odpowiedzialności i autonomii osób uczących oraz upowszechnianie idei doskonalenia znajomości języków przez całe życie. Aby portfolio mogło spełniać powyższe cele, przyjęto pewne zasady, kluczowe dla jego użytkowników. Najważniejsza z nich mówi, że EPJ jest własnością osoby uczącej się języków obcych i towarzyszy jej przez całe życie. To nakłada na portfolio kolejny wymóg – musi być ono jasne i zrozumiałe dla każdego użytkownika na każdym etapie nauki. Z tego względu każde portfolio jest opraco-

wane w języku ojczystym oraz w co najmniej jednym z języków używanych w krajach członkowskich Rady Europy. W przypadku polskich wersji portfolio, możemy w nich znaleźć, oprócz języka polskiego, język angielski, niemiecki, francuski i rosyjski.

Budowa Europejskiego Portfolio Językowego

Każde Europejskie Portfolio Językowe składa się z trzech ściśle powiązanych ze sobą części: Paszportu Językowego, Biografii Językowej i Dossier pełniących określone funkcje. Paszport Językowy zawiera profil językowy oraz zbiór doświadczeń interkulturowych jego posiadacza. Ujednolicony format dokumentu daje gwarancję rozpoznawalności na terenie całej Europy. Paszport Językowy zawiera dane właściciela, pomagające nakreślić jego „portret językowy”, sporządzony na podstawie samooceny², oraz informacje o długości kształcenia językowego. Dokument posiada również zapis przebiegu nauki oraz wskazuje sposoby poświadczania nabytej wiedzy, doświadczeń i umiejętności. Biografia językowa ma za zadanie rejestrować wydarzenia związane z nauką języków. Jej celem jest zachęcanie do autorefleksji nad potrzebami i celami nauki, a także strategiami i stylami uczenia się. Ostatnim elementem portfolio jest Dossier, które zawiera zbiór prac, dokumentów i innych materiałów osoby uczącej się, potwierdzający zdobyte przez nią umiejętności językowe i doświadczenia interkulturowe. Wszystkie trzy elementy EPJ: Paszport, Dossier czy Biografia są wypełniane przez osobę uczącą się języków, która samodzielnie decyduje o częstotliwości i rodzaju umieszczanych tam informacji. W przypadku dzieci i młodzieży specjalną rolę pełni nauczyciel lub rodzic. To on jest odpowiedzialny za przedstawienie EPJ oraz zapoznanie ze sposobami pracy z portfolio, proponując na przykład zadania przygotowujące do samodziel-

¹ Treść całego sprawozdania z konferencji jest dostępna na stronie internetowej http://www.coe.int/t/dg4/portfolio/default.asp?l=e&m=/main_pages/welcome.html

² Przeprowadzonej na podstawie tabeli samooceny.

nej pracy w domu. Dzięki temu Europejskie Portfolio Językowe przyczynia się do rozwoju postaw autonomicznych.

Rozwój Europejskiego Portfolio Językowego

Pierwsze wersje Europejskiego Portfolio Językowego powstały na początku lat 90. W pierwszej dekadzie krajów, które stworzyły własne portfolio, znalazły się: Szwajcaria, Francja, Rosja, Niemcy, Czechy, Wielka Brytania, Irlandia, Węgry, Holandia i Szwecja. Utworzone na podstawie „Europejskiego systemu opisu kształcenia językowego; uczenie się, nauczanie, ocenianie” (ESOKJ) portfolio narodowe były testowane w projektach pilotażowych, a następnie zatwierdzane przez Komitet Akredytacyjny Rady Europy. Wszystkie portfolio, przedstawiane Radzie Europy do akredytacji, bazują na opisach poziomów sformułowanych w ESOKJ, posiadają ujednolicony pod względem kształtu i treści Paszport Językowy oraz bazują na wspólnych narzędziach opisu umiejętności językowych, skalach oceny i samooceny stopnia opanowania języka. Do chwili obecnej (2010) Komitet Akredytacyjny Rady Europy zatwierdził 104 wersje językowe. Wszystkie polskie portfolio są dostępne w wersjach papierowych.

Europejskie Portfolio Językowe – stan obecny

Portfolio zainicjowało zmianę sposobu myślenia o nauczaniu i uczeniu się, co bardzo szybko znalazło swoje odzwierciedlenie w programach nauczania. Najważniejsze stało się wspieranie autonomii ucznia, uwrażliwianie na różnorodność kulturową oraz zachęcanie do świadomego kierowania swoją edukacją przez całe życie. Tak poważne zmiany wymagały i wciąż wymagają monitorowania i wsparcia. W tym właśnie celu podjęto szereg działań. Europejskie Centrum Języków Nowożytnych (ECJN) prowadziło w latach 2004-2007 w ramach programu *Languages for Social Cohesion* dwa kluczowe projekty: IMPEL i ELP_TT. Głównym zadaniem projektu IMPEL było gromadzenie i wymiana doświadczeń oraz praktycznych informacji związanych z wprowadzaniem portfolio. Drugi projekt, ELP_TT, miał na celu przygotować trenerów, którzy wspieraliby nauczycieli w pracy z portfolio, miał też za zadanie stworzyć i upowszechnić materiały dydaktyczne niezbędne przy wdrażaniu EPJ. Praktycznym rezultatem obu projektów było również udostępnienie platformy edukacyjnej (<http://elp-implementation.ecml.at>), na której znalazły się szczegółowe informacje o prowadzonych akcjach oraz liczne materiały szkoleniowe. Ogromna potrzeba kontynuacji działań wspierających upowszechnianie portfolio spowodowała, że

ECJN przygotowało kolejne projekty na lata 2008-2011 w ramach programu *Empowering Language Professionals*. Pierwszy z nich to kontynuacja ELP_TT2. W ramach projektu zaplanowano cykl szkoleń dla trenerów, nauczycieli i przedstawicieli władz oświatowych. Stworzono również ogólnodostępne forum do wymiany doświadczeń pomiędzy wszystkimi zainteresowanymi ideą portfolio (<http://elp-tt2.ecml.at/Forum/tabid/584/language/en-GB/Default.aspx>). Kolejny projekt ELP-WSU koncentruje się na roli Europejskiego Portfolio Językowego w procesie całościowego, zintegrowanego rozwoju szkoły. Jednym z głównych celów projektu jest gromadzenie informacji o placówkach, które wykorzystują portfolio w szerszej perspektywie szkolnej. ELP-WSU zakłada również wspieranie nowych inicjatyw integrujących szkołę poprzez wprowadzanie portfolio. Na podstawie zebranych informacji ma powstać podręczny przewodnik umożliwiający przygotowanie, prowadzenie i ewaluację ogólnoszkolnych projektów związanych z Europejskim Portfolio Językowym. Aktualne informacje o projekcie są dostępne na stronie <http://elp-wsu.ecml.at/>.

Europejskie Portfolio Językowe – nowe wyzwania

Rezultaty dotychczasowych działań Rady Europy na rzecz wdrażania Europejskiego Portfolio Językowego dają jasne wskazówki, które obszary wymagają szczególnego wsparcia oraz jaka powinna być strategia kolejnych przedsięwzięć. Jednym z pierwszych kroków, które zostaną podjęte z dniem 1 stycznia 2011 roku, będzie likwidacja Komisji Walidacyjnej EPJ. W związku z opracowaniem szczegółowych wytycznych dotyczących tworzenia narodowych wersji portfolio oraz zmniejszającą się liczbą EPJ przedstawianych do akredytacji, podjęto decyzję o zastąpieniu procesu walidacyjnego rejestracją opartą na deklaracji zgodności. Rejestracja obejmować będzie narodowe wersje, zarówno papierowe, jak i elektroniczne. Dalsze działania dotyczą przygotowania uaktualnionej wersji standardowego paszportu językowego dla dorosłych, będącego częścią składową Europassu. Kolejnym zadaniem wynikającym z potrzeb nauczycieli i rodziców będzie przygotowanie materiałów dydaktycznych zawierających cenne wskazówki niezbędne do pracy z dziecięcym paszportem językowym. Ponadto Rada Europy nadal będzie wspierać wdrażanie Europejskiego Portfolio Językowego poprzez organizowanie międzynarodowych projektów, tworzenie sieci eksperckich oraz przygotowywanie materiałów i podejmowanie prac badawczych.

Autorka jest anglistką, pracownicą Ośrodka Rozwoju Edukacji